

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

DR. TELEGDY GERGELY

ÖRÖKLÉSI JOG ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

4. olvasólecke

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Szegedi Tudományegyetem
Cím: 6720 Szeged,
Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Az olvasólecke tartalma: <ul style="list-style-type: none">• Öröklési rendszerek• Az öröklés• Az örökhagyó• Az örökös• Az öröklés jogcímei és egyben sorrendje• Tanulmányozandó gyakorlat• Felhasznált és ajánlott irodalom	 <p>10-15 perc</p>
--	---

ÖRÖKLÉSI REND

Az öröklés lehetősége egy idős **a magántulajdon megjelenésével**, hiszen a magántulajdonnal történő rendelkezés joga iránti igény nemcsak az élők között, de halál esetére is jogos társadalmi igényként fogalmazódott meg a tulajdonosok részéről.

Vékás Lajos megfogalmazása szerint **az öröklési rend a tulajdoni rend függvénye**, hiszen ez utóbbi határozza meg az örökölhető javak körét, míg az öröklési jog csak a tulajdonban tartható javak tulajdonos halála esetére szabályozza a háramlás módját.

Az Alaptörvény XIII. cikke a tulajdonhoz való jogot az örökléssel együtt említi.

ÖRÖKLÉSI RENDSZEREK

Az öröklési rendszerek közül megkülönböztetjük:

1. addicionális öröklési rendszert
2. ipso iure öröklési rendszert

ADDICIONÁLIS ÖRÖKLÉSI RENDSZER

- **az örökléshez valamilyen további jogcselekmény szükséges** (pl. elfogadó nyilatkozat, birtokbavétel, stb.) Az örökösnek öröklési igénye keletkezik.
- előfordulhat, hogy nyugvó hagyaték, esetleg uratlan hagyaték is kialakulhat
- Pl.: Franciaország, Ausztria

IPSO IURE ÖRÖKLÉSI RENDSZER

- Ptk. 7:87. § (1) bekezdés értelmében az öröklés az örökhagyó halálával nyílik meg.
- (2) Az örökös az öröklés megnyílásával a hagyatékot vagy annak neki jutó részét vagy meghatározott tárgyát - elfogadás vagy bármely más jogcselekmény nélkül - megszerzi.
- **ipso iure öröklés elve:** az öröklés az örökhagyó halálának pillanatában, minden további jogcselekmény nélkül, a törvény erejénél fogva bekövetkezik.
- **nincs nyugvó hagyaték**, hiszen az öröklés az örökhagyó halálának pillanatában bekövetkezik, az örökös az örökhagyó halála pillanatától az örökhagyó jogutóda
- **nincs uratlan hagyaték**, hiszen minden embernek van örököse, végső esetben szükségképpen az Állam
- mindez abban az esetben is így van, ha az örökös személye az örökhagyó halálakor még nem ismert, megállapítása, közhiteles tanúsítása elmarad, vagy a hagyatékot álörökös szerzi meg.

AZ ÖRÖKLÉSI JOG ALAPFOGALMAI

ÖRÖKLÉS

- **Az öröklés:** az ember (az örökhagyó) vagyonában halála esetén bekövetkező egyetemes jogutódlás.
- **Fogalmi elemek:**
 1. az ember:
 - csak természetes személyek esetében beszélhetünk öröklésről
 - *jogi személyek esetében* jogutód nélküli megszűnésről beszélünk, amelyben a vagyon sorsának rendezése, nem öröklés
 2. a halál:
 - a halál tényével a jogképesség megszűnik
 - a jogképesség megszűnése (vö. Ptk. 2:4. §)
 - halottvizsgálati bizonyítvány kiállításának akadályá esetén →
 - holtnak nyilvánítás (vö. Ptk. 2:5. § - 2:7. §)
 - halál tényének bírósági megállapítása (vö. 2017. évi CXVIII. törvény 12. §)
 3. **egyetemes jogutódlás (universalis successio):** az örökös a hagyatékot, vagy annak egy meghatározott hányadát, mint **jogi egészet** szerzi meg
 - A Ptk. 7:1. § alapján az ember halálával hagyatéka mint egész száll az örökösre.
 - jogi egész alatt azt értjük, hogy az aktívákat és passzívákat, azaz a javakkal együtt a tartozások jogutódává is válik.
- Jogutódlás egyéb esetei – NEM ÖRÖKLÉS!
 1. **Különös vagy egyedi jogutódlás (singularis successio):**
 - a dologi hagyomány
 - a halál esetére szóló ajándékozás
 2. **Kötelmi jogi igények:**
 - a kötelesrész
 - a kötelmi hagyomány
 - a meghagyás

AZ ÖRÖKLÉSI IGÉNY JOGI TERMÉSZETE:

- **az öröklési igény** dologi jogi, tulajdoni igény → nem évül el
 - Ptk. 7:2. § Az öröklési igény nem évül el.
 - Az örökséget, a dologi hagyományt [Ptk. 7:31. § (1) bekezdés] és a halál esetére szóló ajándékot [Ptk. 7:53. § (2) bekezdés] mint tulajdoni igényeket tehát bármikor lehet követelni, amíg a dolog az álörökösnél megvan.

- ha a **tulajdoni igény természetben nem elégíthető ki**, mert a dolog nincs meg, helyébe kötelmi jellegű igény lép és ez az igény már a rendes elévülés szabályai alá esik. (EBH2004. 1024.)
 - **más öröklési jogcímen keletkező igények** (a kötelesrész, a kötelmi hagyomány, a meghagyás) **az általános elévülési szabályok szerinti évülnek el.**

AZ ÖRÖKHAGYÓ

- **az az elhunyt személy, akinek vagyonában az egyetemes jogutódlás bekövetkezik**
- csak **természetes személy** lehet!

AZ ÖRÖKÖS

- **az örökhagyó egyetemes jogutóda, az örökhagyó egész hagyatékának, mint jogi egésznek vagy annak egy meghatározott eszmei hányadának megszerzője.**
- A Ptk 7:25. § (2) bekezdés szerint örökös az, akinek az örökhagyó hagyatékát, annak meghatározott hányadát vagy részét juttatja.
- A (3) értelmében **kétség esetén örökös az is**, akinek az örökhagyó az egész hagyaték értékének jelentős részét kitevő egy vagy több meghatározott vagyontárgyat juttat, ha az örökhagyó feltehető akarata szerint a részesítettnek a hagyatéki terhek viselésében is osztoznia kell.
 - hagyaték értékének jelentős részét kitevő vagyontárgy a hagyaték minimum egynegyede/egyötöde, elsősorban azonban a hagyatéki terhekben történő osztozás feltehető szándéka alapján határozható el például a dologi hagyománytól
- több örökös esetében **örököstársakról** beszélünk.
- **lehet természetes, de jogi személy is, és az Állam is**
- örökösnek minősül az ági örökös is
- öröklési szerződés alapján a szerződéses örökös fogalmilag örökös, azonban az örökséget nem ingyenes, hanem visszatérően szerezte meg, így felelőssége eltér az örökösökétől. [vö. Ptk. 7:80. § (4) bekezdés]

ÖRÖKLÉSI KÉPESSÉG:

- örökös az lehet, **aki rendelkezik öröklési képességgel**
- az öröklési képességnek az örökhagyó **halálának pillanatában kell fennállnia**
- öröklési képesség **egybeesik a polgári jogi jogképességgel:**
 - **természetes személy** - elveszületéstől a halálig (BH1987. 129.)
 - *méhmagzat* – feltételes jogképessége van
 - **jogi személy** – nyilvántartásba vételtől a törlésig
 - *az előtársaság* is rendelkezik vele
 - kivétel az alapító által halála esetére rendelt alapítvány [Ptk. 7:25. § (4) bekezdés]
 - *csak végrendelet alapján* örökölhet

- Jogi személy minősül végrendeleti örökösnek, akkor ha az örökható a végrendeletben a jogi személy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeti egységet nevezte meg örökösneként (EBH2011. 2317.)
- **relatív jogképességgel rendelkező jogalany** (pl. társasház) nem rendelkezik öröklési képességgel

SZERZŐKÉPESSÉG:

- **az adott személy azon képessége, hogy egy adott hagyatékra nézve rendelkezik-e a hagyaték öröklés útján történő megszerzésének képességével**
- a szerzőképesség megléte adott esetben egy későbbi időpontban is vizsgálható
 - pl. a földforgalmi törvényben megkívánt feltételek
- a vizsgálat azonban álláspontom szerint nem azt jelenti, hogy az ipso iure öröklés elvéből adódóan az öröklés megnyíltakor, tehát, az örökható halálakor nem kellene fennállni, utólag pótolható lenne.

AZ ÖRÖKLÉS JOGCÍMEI ÉS EGYBEN SORRENDJE

- **az öröklés jogcíme** azt jelöli meg, hogy az örökös milyen alapon részesedik a hagyatékból
- A Ptk. 7:3. § szerint örökölni végintézkedés alapján vagy törvény szerint lehet.
- A (2) bekezdés értelmében ha az örökható után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg.

I. VÉGINTÉZKEDÉSEN ALAPULÓ ÖRÖKLÉS

1. Egyoldalú
 - 1) *Végrendelet*
2. Kétoldalú:
 - 1) *Öröklési szerződés*
 - 2) *Halál esetére szóló ajándékozás – nem minősül öröklésnek!*

- korbátja a **kötelelés**
- nem tartozik ide **a rendelkezés a várt öröklésről** (Ptk. 7:54. §)

II. TÖRVÉNYES ÖRÖKLÉS

- végintézkedés hiányában, hibája esetén, vagy annak hézagaiban érvényesül
- A törvény az örökható akaratát vélelmezve meghatározza az öröklés rendjét, és örökösökként az örökhatóhoz legközelebb állónak tekinthető személyeket foglalja meghatározott rendbe: ez a személyi kör a rokoni (vérségi), illetőleg a családi kapcsolaton alapul
- **szubszidiáris (kiegészítő) jellegű:**
 1. szabályai **végintézkedés hiányában** vagy
 2. **végintézkedéssel le nem fedett vagy**on vonatkozásában érvényesülnek.

- végintézkedés mellett is van helye törvényes öröklésnek
- a törvényen és végintézkedésen alapuló öröklés mellett ugyanabban a hagyatékban kötelesrész iránti igény is érvényesíthető

TANULMÁNYOZANDÓ GYAKORLAT:**EBH2004. 1024.**

Az öröklési igények elévülése szempontjából különbséget kell tenni a tulajdoni és a kötelmi jellegű igények között.

A Ptk. 115. §-ának (1) bekezdése értelmében a tulajdonjogi igények nem évülnek el. A felperes a perben öröklési jogi igényt érvényesített. Az öröklési jogi igények körében az elévülés szempontjából különbséget kell tenni tulajdoni és kötelmi jellegű öröklési igények között. Nem évül el az állagöröklésre, a dologi hagyományra irányuló igény, mert azok tulajdoni jellegűek, ezzel szemben öt éves elévülés alá esik a kötelesrész, a kötelmi hagyomány stb., mert ezek kötelmi jellegű alappal rendelkeznek (BH 1967/6/5334., PJD III. 23.).

A tulajdoni igény elévülése a dolog megléte alatt kizárt. Az állandó bírói gyakorlat szerint azonban, ha a tulajdoni igény természetben nem elégíthető ki, mert a dolog nincs meg, helyébe kötelmi jellegű igény lép és ez az igény már a rendes elévülés szabályai alá esik. Az adott esetben a tulajdoni igény természetben nem volt kielégíthető, mivel az alperes az ingatlan értékesítette, ezért a felperesnek az ingatlanra vonatkozó dologi igénye kötelmi igénnyé fordult át. Vizsgálandó volt ezért az, hogy az ingatlan elidegenítésétől kezdődően a követelés érvényesítésének indokolatlan késedelme bekövetkezett-e, amely annak a megszűnését eredményezi.

BH1987. 129.

II. Kiesés esetén az öröklés csak azokra a törvényes örökösökre nézve nyílik meg, akik az örökhagyó halálakor életben vannak. Az öröklés megnyílásakor még meg sem fogant személy az örökhagyó után nem örökölhét.

A Ptk. 673. §-ának (1) bekezdése szerint az öröklés az örökhagyó halálával nyílik meg.

A Ptk. 600. §-ának f) pontja értelmében, aki az örökséget visszautasítja, kiesik az öröklésből. A kiesett személyt úgy kell tekinteni, mintha az örökhagyó előtt meghalt volna, így helyébe a soron következő örökös lép.

Az öröklés azonban természetesen csak azokra a törvényes örökösökre nézve nyílik meg, akik az örökhagyó halálakor életben vannak.

A Ptk. 9. §-a szerint a jogképesség az embert, ha élve születik, fogamzásának időpontjától illeti meg. A fogamzás időpontjának a születéstől visszafelé számított háromszázadik napot kell tekinteni: bizonyítani lehet azonban, hogy a fogamzás korábban vagy később történt. A születés napja a határidőbe beleszámít.

Az adott esetben N. D. 1985. április 15-én született, így a születésétől visszafelé számított háromszázadik nap, 1984. június 20-a volt. Az öröklés megnyílásakor tehát N. D. még meg sem fogant, így az örökhagyó után nem örökölhét.

EBH2011. 2317.

Jogi személy minősül végrendeleti örökösnek, akkor ha az örökhagyó a végrendeletben a jogi személy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeti egységet nevezte meg örökösként.

A felek közötti jogvita tárgya az volt, hogy a felperes minősül-e az örökhagyó végrendeletében nevezett örökösnek az örökhagyói rendelkezés alapján, mely szerint házasingatlana vagy annak ellenértéke a SOTE Tűzoltó utcai Gyermekkorházé legyen (a felperes jogutódi minősége a felülvizsgálati eljárásban már nem volt vitás).

Az örökösnevezést a Ptk. nem köti meghatározott formához, így azt sem kívánja meg, hogy az örökhagyó azt, akinek a hagyatékát juttatni kívánja, „örököséként” jelölje meg. Ebben a vonatkozásban sem a végrendeletben használt kifejezés az irányadó, hanem az örökhagyó akarata.

A végrendeletben írt örökhagyói kijelentés alapján - miként azt az elsőfokú bíróság is helyesen megtette - vizsgálni kellett, hogy az örökhagyót milyen cél vezette. Az örökhagyó végintézkedését - a megállapított tényállás szerint - átgondolta, a lehetőségeket (alapítványok) ismerte és tudta. Ilyen körülmények között rendelkezett arról, hogy a hagyaték kihez jusson. Végintézkedését ahhoz a célhoz (gyermekgyógyítása) köthette, amely a felperes szervezeti egységének minősülő gyermekklinika tevékenységében testesül meg.

A polgári jog szabályai szerint az öröklési képesség az általános polgári jogi jogképességgel egybeesik (ide nem tartozó kivételektől eltekintve). A Ptk. 28. § (4) bekezdése szerint a jogi személy jogképes. A jogi személyiség kizárólag polgári jogi - absztrakt - kategória. A jogi személy működését, feladatait szervezeti egységein keresztül látja el, szervezeti egységei által minősül egységes egésznek.

Az örökhagyó végrendeletében örökösét nem a jogi személy nevéhez, hanem ahhoz a célhoz köthette, amely az egységes egésznek minősülő és szerzési képességgel rendelkező felperes működése keretében valósul meg. A felperes örökösi minősége a Ptk. 636. §-a alapján megállapítható. Formális jogértelmezés mellett - mivel az örökös személyek megjelölésében a SOTE mozaikszó is szerepel - ugyancsak erre a következtetésre lehet jutni.

Az pedig, hogy a végrendeleti juttatás rendeltetését betölti-e, az örökhagyó célja szerint eljut-e a szervezeti egységhez, az örökös felelőssége.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent az ipso iure öröklés elve?
2. Mi a különbség az egytetemes és a különös jogutódlás között?
3. Kit tekintünk örökösnek?
4. Lehet-e örökös:
 - a. egy társasház,
 - b. egy kórház,
 - c. egy sport egyesület?
5. Milyen jogcímen lehet örökölni, mi a jogcímek egymáshoz való viszonya?

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Vékás Lajos: Öröklés jog, Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt., Budapest, 2014. I. rész
2. Vékás Lajos/Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2019 Hetedik könyv I. rész (Vékás Lajos)
3. Wellmann György (szerk.), Polgári jog. Az új Ptk. magyarázata I/VI. Bevezető és záró rendelkezések - Az ember mint jogalany - Öröklési jog, HVG-Orac, Budapest, 2014. Hetedik könyv, Első rész (Orosz Árpád)
4. Osztovits András (szerk.): A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, Budapest, Opten Kft., 2014. Első rész (Fabó Tibor)
5. *A Polgári Törvénykönyv magyarázata, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. Budapest, 2007., LI. fejezet (Sóth Lászlóné)*

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE